

VLADIMIR ČOLOVIĆ

**PRETPOSTAVKE ZA PRIZNANJE I IZVRŠENJE
STRANIH SUDSKIH ODLUKA U AKTIMA
EVROPSKE UNIJE**

U V O D

Kad govorimo o priznanju i izvršenju stranih odluka (kako sudskih, tako i arbitražnih), jedno od, uvek, aktuelnih pitanja, koje se postavlja, jeste pitanje pretpostavki ili uslova koje strana sudska odluka mora da ispuni da bi mogla imati dejstva na domaćoj teritoriji, odnosno, da bi bila priznata i izvršena na teritoriji zemlje priznanja. Te pretpostavke ili uslovi su, kad je naša zemlja u pitanju, regulisani Zakonom o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (dalje: Zakon o MPP)¹. Imajući u vidu potrebu za što efikasnijim priznanjem i izvršenjem stranih sudskih odluka na teritoriji zemlje priznanja, postavlja se pitanje primene svih pretpostavki koje su predviđene Zakonom o MPP, na sve strane sudske odluke u svim građanskopravnim stvarima, odnosno, postavlja se pitanje mogućnosti lakšeg ili automatskog priznanja i izvršenja tih odluka na domaćoj teritoriji, uz ispunjenje pojedinih uslova koji se tiču zaštite pravnog sistema zemlje priznanja, već donesenih odluka u istoj stvari i sl. Akti Evropske unije (dalje, EU), koji su u zadnjoj deceniji doneseni u oblasti građanskih i trgovačkih stvari, regulišu drugačije uslove za priznanje stranih odluka. Naravno, moramo znati da

---

Prof. dr Vladimir Čolović, viši naučni saradnik Instituta za uporedno pravo, Beograd.

¹ Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl. list SFRJ, br. 43/82, 72/82, Sl. list SRJ, br. 46/96).

se ovi akti primenjuju u okviru EU i da oni imaju svoj osnov u ranijim aktima, kao i u težnji da se automatski priznaju strane odluke zemalja članica EU, ali, ono što je bitno, regulisane su posebne forme za priznanje i izvršenje pojedinih odluka.

Da bismo mogli da razumemo status strane sudske odluke i dejstvo koje ona proizvodi na teritoriji zemlje priznanja, moramo napraviti razliku i između priznanja i izvršenja te odluke sa stanovišta ispunjenja pretpostavki, sa jedne strane, i izvršenja strane odluke po unutrašnjim pravilima izvršenja domaće zemlje. Ne samo to, mora se odrediti koja se odluka primenjuje na domaćoj teritoriji, imajući u vidu da se mora doneti domaća odluka o priznanju strane odluke.

Kad je u pitanju EU, posvetiće se pažnja pravilima o priznanju i izvršenju stranih odluka u četiri akta EU. To su: 1. Uredba Saveta EU o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima br. 44/2001²; 2. Konvencija o nadležnosti i priznanju i izvršenju odluka u građanskim i trgovačkim stvarima sa Protokolima³; 3. Uredba Evropskog parlamenta i Saveta br. 805/2004 o uvođenju evropskog naloga za izvršenje nespornih potraživanja⁴; i 4. Uredba (EU) Evropskog parlamenta i Saveta, br. 1896/2006 o uvođenju postupka za Evropski nalog za plaćanje⁵. Sa druge strane, kad je u pitanju domaće zakonodavstvo, posvetiće se pažnja, samo, pretpostavkama za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka koje predviđa Zakon o MPP. Znači, neće biti reči o stranim arbitražnim odlukama, jer se i navedeni akti EU, uglavnom, odnose na odluke koje su doneli sudovi. Takođe, moramo reći, da se analiza pretpostavki za priznanje i izvršenje stranih odluka i sam način tog postupka koji su predviđeni navedenim aktima EU ne vrši, samo, zbog prilagođavanja našeg pravnog sistema pravu EU i budućeg članstva naše zemlje u toj organizaciji, već i zbog stvaranja jednog efikasnog i jednostavnog sistema u ovoj oblasti.

---

² Council Regulation (EC) No. 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (Official Journal of the European Communities, L 012, 16/01/2001, pp. 0001–0023).

³ Convention on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters – Protocols (Official Journal L 147, 10/06/2009 P. 0005–0043).

⁴ Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims (Official Journal, L 143, 30. 04. 2004).

⁵ Regulation (EC) No 1896/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 creating a European order for payment procedure (Official Journal of the European Communities L 399, 30. 12. 2006, p. 1–32).

STRANA ODLUKA – STATUS I DEJSTVO

Kada je jedna strana sudska odluka priznata i kada, nakon priznanja, počne da proizvodi dejstva u zemlji priznanja, onda možemo govoriti o položaju strane sudske odluke u zemlji priznanja. Da bi strana sudska odluka mogla da proizvodi dejstva u zemlji priznanja, ona mora imati određeni status, koji se može posmatrati u odnosu na pretpostavke predviđene u Zakonu o MPP i u odnosu na domaće odluke, ali ne na domaću odluku, kojom se odlučuje o priznanju te strane sudske odluke. Pre nego što se podnese predlog za priznanje strane sudske odluke i pre nego što počne postupak za priznanje, ne može se govoriti o statusu strane sudske odluke. Pre svega, strana sudska odluka se mora definisati kao takva, da bi se pokrenuo postupak za priznanje. To znači da strana sudska odluka mora da »prođe«
proveru, a o čemu odlučuje domaći nadležni organ. Prvi korak ka »sticanju«
određenog statusa, jeste ispunjenje uslova, koje su definisane u zakonskim odredbama zemlje priznanja. Ukoliko dođe do priznanja, strana sudska odluka se izjednačava sa domaćom. Znači, ona proizvodi sve pravne posledice, kao i domaća odluka. No, da li je baš tako, imajući u vidu da se, ovde, može govoriti o deklarativnom izjednačenju stranih i domaćih sudskih odluka. Status strane sudske odluke je ograničen u odnosu na domaće odluke, iako su one izjednačene sa domaćim. Razlog tome je neophodnost pokretanja i sprovođenja postupka priznanja, da bi jedna strana sudska odluka stekla određeni status na domaćoj teritoriji. Bez donošenja domaće odluke o priznanju i izvršenju, ne može se govoriti o statusu strane sudske odluke. Možemo reći, strana sudska odluka ima nepovoljniji položaj (status) u odnosu na domaće odluke. Da bi definisali status strane sudske odluke, neophodno je da analiziramo i odnos strane sudske odluke sa domaćom odlukom o priznanju. Preovladava mišljenje da je odluka, kojom se priznaje strana sudska odluka, deklarativne prirode. Ali, Zakon o MPP isključuje mogućnost primene te odluke, pre nego što je prizna domaći sud. To znači, da domaća odluka ima konstitutivno dejstvo. Kakva je priroda strane odluke, dok je ne prizna domaći sud? Da li je ona, na neki način, suspendovana, odnosno, ne može se primenjivati, dok je ne prizna domaći sud? Mislimo da jeste, jer Zakon traži da se sprovede postupak priznanja te odluke, da bi ona mogla imati dejstvo. Takođe, postavlja se pitanje, da li se, nakon postupka priznanja, u kome se donosi domaća odluka, koja priznaje stranu sudsku odluku, primenjuje domaća ili strana odluka.

Strana sudska odluka može da ima samo ona dejstva, o kojima domaći sud odlučuje, dakle po pravu zemlje priznanja. To znači da će strana odluka imati dejstva, kao i odluka, koju donese domaći sud, po pravilu *lex fori*, po pravu mes-

ta suda⁶. Priznanje se javlja kao prejudicijelno u odnosu na izvršenje. Izvršenja strane sudske odluke ne može ni biti bez priznanja iste. Jedino u uslovima, kada imamo zaključen međunarodni ugovor, kojim su predviđene posebne pretpostavke za prihvatanje sudske odluke druge strane ugovornice, moguće je da do izvršenja dođe bez postupka priznanja. No, to su samo izuzeci.

Pojedina shvatanja govore da sve više dolazi do izražaja princip upodobljavanja strane odluke sa domaćom odlukom, a ne princip proširenja dejstava strane odluke i da će strana odluka, koja je priznata, imati sva ona dejstva, koja ima i odgovarajuća domaća odluka.⁷ Međutim, ne možemo se uvek složiti sa ovakvim shvatanjem. Sigurno je da stranu sudsku odluku treba tretirati kao domaću, ali treba voditi računa o njenoj sadržini i o dejstvima, koje ta sadržina može da proizvede na domaćoj teritoriji.

Priznanje strane odluke

Da bi jedna strana sudska odluka mogla imati dejstvo na domaćoj teritoriji, ona mora biti priznata od strane domaćih organa. Pod priznanjem strane sudske odluke podrazumevamo sudsku proveru činjenica, da li ta odluka ispunjava zakonom propisane uslove (pretpostavke), da bi se mogla primenjivati na domaćoj teritoriji. Zakon o MPP određuje uslove za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka. Ukoliko se u postupku priznanja strane sudske odluke utvrdi da ona ispunjava uslove iz Zakona o MPP, odnosno da se ne protivi tim uslovima, tada se ta odluka izjednačava sa domaćom odlukom⁸. Strana sudska odluka se ne može izvršavati bez domaće odluke. Domaća odluka o priznanju strane sudske odluke daje snagu stranoj odluci. Znači, tek nakon sprovedenog postupka priznanja i donošenja odluke o priznanju, strana sudska odluka se može izvršiti na domaćoj teritoriji. Obzirom da se radi o građanskopravnim stvarima, domaći sud, koji pokreće postupak priznanja, mora imati u vidu ovu činjenicu. Različite su oblasti građanskog prava, u kojima se donose strane sudske odluke. Cilj pravila Međunarodnog privatnog prava je da unesu određeni red i relativnu sigurnost u pravnim poslovima i, uopšte, odnosima sa elementom inostranosti.⁹ Taj cilj bi

---

⁶ Lunc L. A., *Međunarodnoe častnoe pravo*, Moskva 1970, str. 227–229.

⁷ Varadi T., *Međunarodno privatno pravo*, Novi Sad 1990, str. 363.

⁸ Čl. 86, st. 1, Zakona o MPP; Dika M., Knežević G., Stojanović S., *Komentar ZMPP*, Beograd 1991, str. 279.

⁹ Rappe L., *Internationales Privatrecht*, Berlin–Frankfurt 1955, str. 3.

mogao da bude postignut, samo ako bi postojala ista pravila MPP u svim državama. Ali, svaka država ima svoj sistem pravila Međunarodnog privatnog prava i ti sistemi se, između sebe, znatno razlikuju.¹⁰

Izvršenje strane odluke

Cilj priznanja strane sudske odluke je njeno izvršenje na domaćoj teritoriji. Postavlja se pitanje šta se podrazumeva pod izvršenjem. Zakon o MPP ne daje odgovor na ovo pitanje. Mislimo da treba prihvatiti da izvršenje znači svako postupanje subjekata nakon priznanja strane sudske odluke. Ta odluka je samim priznanjem ispunila uslove, koje predviđa domaće pravo i donošenjem domaće odluke o priznanju dobila pravnu snagu. Samim tim je stekla pravo da se po njejoj sadržini može postupati na domaćoj teritoriji. To postupanje je i izvršenje te odluke. No, treba razlikovati proglašenje strane sudske odluke za izvršnu od izvršenja iste.¹¹ U postupku za priznanje i izvršenje stranih odluka, jedna strana sudska odluka se priznaje i proglašava za izvršnu. Sa druge strane, imamo postupak izvršenja jedne strane sudske odluke na domaćoj teritoriji, a taj postupak treba razlikovati od postupka za priznanje i izvršenje.¹² U postupku za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka se proverava da li ta strana sudska odluka ispunjava sve pretpostavke, koje su predviđene u Zakonu o MPP. U tom postupku se stranoj sudskoj odluci »daje« poseban status na domaćoj teritoriji. Što se tiče samog izvršenja (možemo reći i prinudnog izvršenja), izvršenje strane sudske odluke izvršava se po *lex fori*, po pravu mesta domaće zemlje, gde se pitanje izvršenja i postavlja. Izvršenje strane sudske odluke moglo bi da bude i po drugačijim pravilima, ali to, samo u slučaju, kada bi odnosne dve zemlje zaključile međunarodni ugovor u ovoj oblasti.

Postoje strane sudske odluke, koje se mogu delimično priznati, odnosno, kod kojih se može doneti odluka o priznanju samo nekih njenih delova. Naravno, tada se postavlja pitanje, da li se mogu delovi strane sudske odluke, koji su priznati i koji su proglašeni izvršnim, prinudno izvršiti na teritoriji zemlje priznanja. Tada govorimo o delimičnom ili parcijalnom priznanju i izvršenju strane sudske odluke, kako bi subjekti, koji imaju interesa, mogli obaviti neke poslove neophodne za potpuno izvršenje odluke, obzirom da se može očekivati da će doći do

---

¹⁰ Stojković S., *Obligacioni odnosi sa elementom inostranosti*, Beograd 1956, str. 8.

¹¹ Vuković Đ., *Priznanje i izvršenje stranih sudskih i drugih odluka koje su sa njima izjednačene*, Banja Luka 1986, str. 375.

¹² *Ibidem*.

priznanja cele odluke, a ne samo nekih njenih delova. U pojedinim slučajevima, kod priznanja određenih stranih sudskih odluka, može se dozvoliti stranim subjektima postupanje na domaćoj teritoriji i pre nego što je završen postupak priznanja. No, to samo u izuzetnim slučajevima, u zavisnosti od predmeta na koji se strana odluka odnosi, kao i na osnovu odobrenja suda. Isto tako, postoje mišljenja o tome da se može priznati samo onaj deo odluke, koji ispunjava pretpostavke, dok će se drugi deo odbiti u postupku priznanja.¹³ No, postoje i drugačija mišljenja o celovitom priznanju strane sudske odluke.¹⁴

PRETPOSTAVKE ZA PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA U ZAKONU O MPP

Pretpostavke za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka predviđene u Zakonu o MPP nećemo, na ovom mestu, deliti ni po jednom kriterijumu, već ih navodimo onako kako su definisane u zakonodavstvu. Te pretpostavke su sledeće:

1) strana sudska odluka mora biti pravosnažna i izvršna, o čemu mora da se podnese dokaz. Dokaz podnosi lice, koje i podnosi zahtev za priznanje strane sudske odluke. Time se dokazuje da strana sudska odluka ima klauzulu pravosnažnosti i izvršnosti po stranom pravu, po pravu zemlje, u kojoj je doneta. Znači, pravosnažnost i izvršnost strane sudske odluke se procenjuje po stranom pravu, pravu zemlje u kojoj je i doneta¹⁵. Mogu se priznavati i delimične presude i međupresude¹⁶;

2) strana sudska odluka se neće priznati, ukoliko ne postoji uzajamnost između domaće zemlje i zemlje porekla odluke. Priznaje se sadržinska komponenta uzajamnosti, a uvodi se i pretpostavka postojanja uzajamnosti. Ukoliko se sumnja u postojanje uzajamnosti, mišljenje o tome će se tražiti od nadležnog državnog organa, koji je nadležan za poslove pravosuđa, kako je i određeno u Zakonu o MPP¹⁷;

3) strana sudska odluka se neće priznati, ako u predmetu, koji predstavlja sadržinu te odluke, postoji isključiva nadležnost domaćeg suda ili drugog do-

---

¹³ Vuković Đ., nav. delo, str. 96.

¹⁴ Szaszy, *International Civil Procedure*, Budapest 1967, str. 557.

¹⁵ Čl. 87 Zakona o MPP.

¹⁶ Varadi T., Bordaš B., Knežević G., *Međunarodno privatno pravo*, Novi Sad 2001, str. 523.

¹⁷ Čl. 92 Zakona o MPP.

maćeg organa. Isključiva nadležnost treba da bude izričito određena zakonom¹⁸. Svaka država ima interes da samo njeni sudovi rešavaju odnose u određenim pravnim stvarima. To su izuzetni slučajevi, u kojima se određuje isključiva sudska nadležnost i tada su jedino nadležni sudovi određene države. Samim tim, isključiva sudska nadležnost povlači za sobom nenadležnost sudova drugih država. Države ne mogu svojim normama određivati nadležnost sudova drugih zemalja, sem u slučajevima, kada ne priznaju odluke stranih sudova. Isto tako, isključiva sudska nadležnost isključuje mogućnost, da i strani sud, u istoj stvari, donese odluku i ne priznaje dejstvo ranije započete parnice. Osim toga, kod isključive nadležnosti ne priznaje se nadležnost stranog suda, ukoliko je ona određena na osnovu sporazuma stranaka¹⁹. U našoj zemlji, sud je nadležan u stvarima sa elementom inostranosti, ako je to određeno zakonom ili međunarodnim ugovorom ili kada nadležnost proizlazi iz odredaba, koje regulišu mesnu nadležnost našeg suda.²⁰ U članu 47. ZMPP se kaže da je isključiva nadležnost domaćih sudova izričito propisana tim zakonom ili nekim drugim saveznim zakonom;

4) strana sudska odluka se neće priznati, ako se dokaže da lice, protiv koga je ta odluka donesena, nije moglo da učestvuje u postupku zbog određenih procesnih nepravilnosti. Sud, u svakom konkretnom slučaju, utvrđuje te nepravilnosti u zavisnosti od stvari, o kojoj se odlučivalo. Isto tako, odluka o tome, da li je bilo nepravilnosti u postupku pred stranim sudom, zavisi i od toga, u kom svojstvu se navedeno lice pojavilo u postupku²¹. Kod primene ove pretpostavke, mogu se postaviti nekoliko važnih pitanja. Pre svega, da li se nepravilnost u postupku pred stranim sudom može tretirati isto kao nepravilnost u našem pravu, kao i da li se svaka nepravilnost može uzeti u obzir za nepriznavanje strane odluke? Jedno je sigurno da to mogu da budu samo bitne povrede postupka. Naravno, i ovakva konstatacija može izazvati nedoumice, obzirom da se mora definisati, po kom pravu će se definisati bitne povrede postupka²²;

5) strana sudska odluka se neće priznati, ako je u istoj stvari, odnosno po istom predmetu, već donesena pravosnažna odluka od strane domaćeg organa, odnosno, ako je po istoj stvari, već, priznata neka druga strana sudska odluka. To znači, da prvenstvo ima odluka, koja je ranije donesena u postupku pred domaćim organom, odnosno, da će prednost imati strana odluka, koja je ranije priz-

---

¹⁸ Čl. 89, st. 1. Zakona o MPP.

¹⁹ Pak M., *Međunarodno privatno pravo*, Beograd 1989, str. 61.

²⁰ Član 27. Zakona o parničnom postupku.

²¹ Dika M., Knežević G., Stojanović S., *nav. delo*, str. 289.

²² Čl. 88, st. 1. Zakona o MPP.

nata. No, ovde se može postaviti pitanje, da li će ranije podneti zahtev za priznanje strane sudske odluke imati prednost, iako je ta odluka, za koju je podnesen zahtev za priznanje, doneta, u postupku pred stranim sudom, posle odluke, čije je priznanje odbijeno²³;

6) strana sudska odluka se neće priznati i u slučaju da je po istoj stvari, u toku postupak pred domaćim sudom, koji je ranije pokrenut. Naime, tada će sud zastati sa priznanjem strane sudske odluke do završetka postupka pred domaćim organom. Tek nakon završetka tog postupka, sud može doneti odluku o odbijanju priznanja, odnosno, može doneti odluku o priznanju, ukoliko se taj postupak ne okonča donošenjem meritorne odluke, zatim ukoliko se obustavi postupak i sl.²⁴ Kada govorimo o postupku pred domaćim sudom, koji odlučuje o istom predmetu, o kome je, već, donesena odluka od strane inostranog organa, moramo spomenuti i konkurentnu nadležnost, odnosno, slučajeve, kada se dva ili više sudova oglase nadležnim u jednom sporu²⁵;

7) strana sudska odluka se neće priznati, ukoliko je u suprotnosti sa javnim poretkom domaće zemlje. Definirati pravni poredak jedne zemlje nije lako. Javni poredak je u Zakonu o MPP definisan kao osnove društvenog uređenja. Sam pojam društveno uređenje je ostatak ranijeg poretka, koji je vladao u našoj zemlji. Bilo bi uputnije usvojiti pojam »pravni poredak« ili »javni poredak«. Javni poredak, inače, treba usko tumačiti, kako ne bi došlo do blokade u priznanju i izvršenju stranih sudskih odluka, a samim tim i do razloga za nesaradnju u oblasti međunarodne pravne pomoći između država²⁶. Strane sudske odluke su odluke iz građanskopravne materije, tako da je i to jedan od razloga za oprezno korišćenje ove pretpostavke u materiji priznanja stranih sudskih odluka.

Ove pretpostavke su opšte i one se primenjuju kod priznanja svih stranih sudskih odluka, bez obzira u kom su predmetu donesene. Postoje i posebne pretpostavke, koje se odnose na odluke, koje regulišu lična stanja, odnosno status određenih lica²⁷. Sigurno je da se može govoriti o potrebi donošenja posebnih pretpostavki i za priznanje stranih sudskih odluka i iz drugih oblasti. Činjenica je da se i opšte pretpostavke mogu podeliti po raznim kriterijumima, kao što je podela na opšte pozitivne i opšte negativne pretpostavke²⁸.

---

²³ Čl. 90, st. 1. Zakona o MPP.

²⁴ Čl. 90, st. 2. Zakona o MPP.

²⁵ Cheshire G. C., North P. M., *Private International Law*, London, Butterworths 1979, str. 560.

²⁶ Čl. 91 Zakona o MPP.

²⁷ Članovi 93, 94, i 95. Zakona o MPP.

²⁸ Pak M., *Međunarodno privatno pravo*, Beograd 2000, str. 125.

PRETPOSTAVKE ZA PRIZNANJE I IZVRŠENJE
STRANIH SUDSKIH ODLUKA U MAĐARSKOM
I ŠVAJCARSKOM ZAKONODAVSTVU

Posvetićemo pažnju pretpostavkama za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka koje su definisane u mađarskom i švajcarskom zakonodavstvu. Naime, želimo da pokažemo da se ova materija na različit način reguliše u ovim zemljama, tj. zakonodavstvima koja su, moramo reći, na uspešan način, regulisala ovu oblast.

Na prvom mestu, Mađarska Uredba sa zakonskom snagom o međunarodnom privatnom pravu iz 1979. godine na sličan način, kao i Zakon o MPP, definiše pretpostavke za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka. Strane sudske odluke u mađarskom pravu neće biti priznate: 1) ako je priznanje u suprotnosti sa javnim poretkom Mađarske; 2) ako je strani sud ili neki drugi strani organ, u pogledu stranke, na čiju je štetu odluka doneta, svoju nadležnost zasnovao na merilu koje strano pravo ne dozvoljava, kada se radi o sopstvenim fizičkim ili pravnim licima; 3) ako stranka, na čiju je štetu odluka doneta, nije učestvovala u postupku, niti lično, niti preko zastupnika, bilo zbog nepravilnosti postupka, bilo stoga što joj poziv nije bio dostavljen u mestu njenog prebivališta (ili sedišta) u Mađarskoj, odnosno što poziv nije bio dostavljen punomoćniku stranke, koga je ona odredila u mestu, gde se postupak vodio; 4) ako je mađarski sud ili neki drugi mađarski organ, u postupku između istih stranaka, ranije doneo pravosnažnu meritornu odluku povodom istog prava i na bazi istovetnih činjenica; i 5) ako je pre pokretanja postupka u stranoj zemlji, pred mađarskim sudom ili drugim mađarskim organom pokrenut postupak između istih stranaka, povodom istog prava i na bazi istovetnih činjenica²⁹.

Kad je u pitanju Švajcarski Savezni zakon o međunarodnom privatnom pravu iz 1987. godine, on na drugačiji način definiše pretpostavke za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka, razlikujući oblasti u kojima su te odluke donete. Npr. ako se strana odluka odnosi na predmet u vezi sa dejstvom porekla lica, tj. koja se tiče odnosa između roditelja i dece, tada će se strane odluke priznati u Švajcarskoj, ako su donete u državi redovnog boravišta deteta ili u državi prebivališta ili redovnog boravišta roditelja tuženika³⁰. Sa druge strane, ako su u pitanju strane odluke koje se odnose na stvarna prava, tada će se razlikovati strane odluke koje se odnose na nepokretnosti i koje se odnose na pokretne stvari. Ako se strane odluke odnose na nepokretnosti, tada će se one priznati u Švajcarskoj, ako su donete u državi u kojoj se nepokretnost nalazi, odnosno, ako su u toj

---

²⁹ Par. 73 Mađarske Uredbe.

³⁰ Član 84. Švajcarskog Saveznog zakona.

državi priznate. Ukoliko se, pak, strane odluke odnose na pokretne stvari, tada će se one priznati u Švajcarskoj, ako su donete u zemlji u kojoj se nalazi prebivalište tuženog ili ako su donete u državi u kojoj se pokretne stvari nalaze, ako tuženik u toj državi ima redovno boravište ili ako su donete u državi izabranog suda³¹.

Jedan od ključnih problema kod definisanja pretpostavki za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka odnosi se na pitanje da li treba definisati opšte uslove za sve strane odluke u građanskopravnim stvarima, kao što je to učinio naš, mađarski, tj. drugi zakonodavci ili treba definisati pojedine posebne pretpostavke za pojedine strane odluke u zavisnosti na koji predmet se one odnose, kao što je to učinio švajcarski zakonodavac. To pitanje se postavlja i u odnosu na akte EU.

PRETPOSTAVKE ZA PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH ODLUKA U AKTIMA EU

Priznanju i izvršenju stranih odluka posvećivala se velika pažnja u aktima EU u većem periodu. Od Briselske konvencije koja je doneta 1968. godine, do Konvencije o nadležnosti, priznanju i izvršenju stranih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, koja je doneta 2009. godine prošlo je više od četiri decenije. Ono što je osnovni cilj regulisanja priznanja i izvršenja stranih odluka jeste olakšano priznanje, odnosno, automatsko priznanje, što je karakteristika zakonodavstva EU. Činjenica je da status strane odluke zavisi od odnosa jednog zakonodavstva prema priznanju i izvršenju. No, ukoliko se odrede pretpostavke koje će dovesti do lakog ili automatskog priznanja strane odluke, tada će se lako odrediti i dejstvo strane odluke.

Briselska (Luganska) Konvencija

U EU, materija priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka, regulisana je, najpre, Briselskom konvencijom o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovinskim stvarima iz 1968. godine³². Proširenjem EEZ, odnosno EU, svaka nova članica je pristupala ovoj Konvenciji. Briselska konven-

---

³¹ Član 108. Švajcarskog Saveznog zakona.

³² Obj. u OJ L 299, 31. 12. 1972, a prečišćen tekst u OJ C 027 26. 01. 1998.

cija je doneta na osnovu člana 220. (odnosno sada 293) Ugovora o osnivanju Evropske zajednice. Dvadeset godina kasnije, zaključena je tzv. »paralelna« Luganska konvencija o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovinskim stvarima (1988)³³, sa ciljem da se odredbe iz Briselske konvencije prošire i na zemlje članice Evropskog udruženja za slobodnu trgovinu (EFTA).³⁴ Briselska i Luganska konvencija su, skoro, identične po svojoj sadržini. Spomenućemo, samo, nekoliko pravila, koje predviđa Briselska konvencija, i to samo ona, koja se odnose na priznanje i izvršenje. U ovoj Konvenciji se određuje da se sudska odluka, koja je donosena u nekoj od država ugovornica, priznaje u drugim zemljama potpisnicama ove Konvencije, bez posebnog postupka u zemlji priznanja. Isto tako, ova Konvencija predviđa i razloge, zbog kojih se priznanje jedne sudske odluke može odbiti. Ti razlozi su sledeći: povreda javnog poretka države, u kojoj se sudska odluka priznaje, već donesena odluka u istoj stvari (*res iudicata*), nepoštovanje prava na odbranu, greške kod donošenja odluke o prethodnom pitanju, koje je statusne prirode; i povreda međunarodne nadležnosti.³⁵

Možemo reći da i Briselska konvencija primenjuje opšta pravila Međunarodnog privatnog prava za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka. Nećemo analizirati potrebu ovakvog regulisanja ove materije, već ćemo reći, da pojedine razloge treba usko tumačiti, odnosno, izuzetno primenjivati. To se, pre svega, odnosi na povredu javnog poretka i međunarodnu nadležnost. Kada je u pitanju nepoštovanje prava na odbranu, ovde se, naravno, misli na dostavljanje. Briselska konvencija pominje samo izvršnost, a ne i pravosnažnost. Znači, moguće je priznati odluku iz države članice (ugovornice), iako nije istekao rok za žalbu. Ali, ako je podnesena žalba protiv odluke, sud zemlje, u kojoj se traži priznanje, prekinuće postupak izvršenja.

Uredba Saveta EU o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima br. 44/2001

Uredba Saveta EU o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima br. 44/2001 (dalje: Uredba 44/2001) primenjuje se pred sudovima država članica na sve građanske i trgovačke stvari, osim

---

³³ Obj. u OJ L 319 25. 11. 1988.

³⁴ Varadi T., Bordaš B., Knežević G., nav. delo, str. 502; Stanivuković M., Živković M., Međunarodno privatno pravo, Beograd 2004, str. 183.

³⁵ Varadi T., Bordaš B., Knežević G., nav. delo, str. 551.

onih koji se odnose na: status i pravnu sposobnost fizičkih lica, imovinska prava koja proističu iz bračnog odnosa, testament i nasleđivanje, stečaj, socijalno osiguranje i arbitraž. ³⁶ Uredba 44/2001 je zamenila Briselsku konvenciju. Neposredna svrha Uredbe 44/2001 jeste da se izvrši unifikacija normi Međunarodnog privatnog prava država članica koje se odnose na sudsku nadležnost u građanskim i trgovačkim stvarima vezanim za dve ili više država članica EU, kao i da se ubrza i pojednostavi priznanje i izvršenje sudskih odluka donetih u jednoj državi članici u drugim državama članicama.

Odredbe Uredbe 44/2001 o priznanju i izvršenju sudskih odluka skraćuju formalnost i ubrzavaju postupak priznanja i izvršenja. Odluka doneta u jednoj državi članici priznaje se u drugoj državi članici, bez potrebe da se o tome vodi poseban postupak. O priznanju se može odlučivati kao o glavnom ili kao o prethodnom pitanju ³⁷, a razlozi za odbijanje priznanja i izvršenja su taksativno nabrojani ³⁸. Nadležnost suda koji je doneo odluku ne može se ponovo preispitivati pred sudom zemlje priznanja, osim ako je došlo do povrede isključive nadležnosti ili odredaba o nadležnosti u stvarima koje se tiču osiguranja ili potrošačkih ugovora. Kod preispitivanja nadležnosti, u ovim slučajevima, sud zemlje priznanja je vezan činjenicama koje je utvrdio sud države porekla odluke. Stranka koja zahteva priznanje ili izvršenje trebalo bi da podnese primerak presude koji ispunjava sve uslove za utvrđivanje verodostojnosti, kao i uverenje, koje sud države članice, u kojoj je odluka odneta, sastavlja po obrascu koji se nalazi u Aneksu Uredbe 44/2001, odnosno, u Prilogu V. ³⁹ Podnošenje navedenog uverenja ima za cilj pružanje informacija o odluci čije se priznanje i izvršenje traži. Uverenje sadrži sledeće podatke o: državi porekla odluke; imenu i adresi suda koji je izdao navedeno uverenje, vrsti i sedištu suda koji je doneo odluku; datumu i broju sudske odluke; imenima stranaka; datumu dostavljanja tužbe, ako je doneta presuda na osnovu izostanka; imenima stranaka kojima je odobreno oslobađanje od plaćanja parničnih troškova; i potvrdi da je odluka izvršna. ⁴⁰ Sud u državi priznanja i izvršenja može osloboditi stranku obaveze da podnese navedeno uverenje. Po ispunjenju ovih formalnosti, sud ili drugi nadležni organ oglašava presudu izvršnom, bez posebnog preispitivanja uslova za priznanje i izvršenje i bez prava

---

³⁶ Član 1. Uredbe 44/2001.

³⁷ Član 33. Uredbe 44/2001.

³⁸ Član 34. Uredbe 44/2001.

³⁹ Član 53. Uredbe 44/2001.

⁴⁰ Stanivuković M., *Regulativa saveta o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovinskim stvarima (2001/44/EC)*, časopis *Evropsko zakonodavstvo* br. 1/2002, Beograd 2002, str. 10.

stranke protiv koje se traži izvršenje da učestvuje u ovoj fazi postupka.⁴¹ Protiv ove odluke, bilo koja od stranaka, može da uloži žalbu u roku od jednog meseca od dana dostavljanja, tj. u roku od dva meseca, ako stranka, protiv koje se traži izvršenje, ima prebivalište u drugoj zemlji članici. Sud koji odlučuje po žalbi, može da ukine odluku o proglašavanju presude izvršnom, samo iz takstavno navedenih razloga, kojih je manje u odnosu na Briselsku konvenciju. Oni se odnose na: suprotnost javnom poretku; povredu prava na odbranu; *res iudicata*; i ograničenu mogućnost ispitivanja nadležnosti.⁴²

Pretpostavke koje su navedene u Uredbi 44/2001 su negativne, odnosno, ukoliko se ispune, priznanje odluke će se odbiti. Što se tiče samih pretpostavki, njih je manje u odnosu na Briselsku konvenciju, ali su navedene četiri pretpostavke predviđene i u navedenoj Konvenciji. Ono što se mora primetiti, odnosi se na drugačije definisanje povrede i ispitivanja nadležnosti. Isto tako, najvažniji akt kod priznanja stranih odluka, pored presude, je uverenje, koje mora biti sastavljeno po obrascu koji predviđa Uredba 44/2001, iako sud zemlje priznanja ne mora tražiti da se ovaj akt podnese.

Konvencija o nadležnosti i priznanju i izvršenju odluka u građanskim i trgovačkim stvarima sa Protokolima

U EU je došlo do zaključenja Konvencije o nadležnosti i priznanju i izvršenju odluka u građanskim i trgovačkim stvarima sa Protokolima (dalje: Konvencija) zbog posledica koje su nastupile u ekonomskoj oblasti, a u vezi sporazuma o slobodnoj trgovini koji su zaključeni između EU i pojedinih država članica Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu. Prilikom donošenja Konvencije, uzeti su obzir sledeći akti:

- 1) Briselska konvencija od 27. septembra 1968. godine o nadležnosti i izvršenju odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, izmenjena i dopunjena pristupanjem ovoj Konvenciji od strane novih država članica EU;
- 2) Luganska konvencija od 16. septembra 1988. godine o nadležnosti i izvršenju odluka u građanskim i trgovačkim stvarima;

---

⁴¹ Stanivuković M., *Regulativa Saveta o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovinskim stvarima (2001/44/EC)*, Vodič kroz pravo Evropske unije, Beograd 2009, str. 126.

⁴² Stanivuković M., *nav. delo*, str. 11.

3) Uredba Saveta EU br. 44/2001 od 22. decembra 2000. godine o nadležnosti i priznanju i izvršenju odluka u građanskim i trgovačkim stvarima; i

4) Sporazum između Evropske zajednice i Kraljevine Danske o nadležnosti i priznanju i izvršenju odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, koji je potpisan u Briselu 19. oktobra 2005. godine⁴³.

Osnovni cilj donošenja ove Konvencije je proširenje primene principa navedenih u Uredbi 44/2001, kao i ojačanje pravne i ekonomske saradnje. Ova Konvencija će se primenjivati u građanskim i trgovačkim stvarima bez obzira na prirodu suda, tribunala, odnosno, drugog sudskog organa. Ona ne obuhvata sporove vezane za pitanja prihoda, carinska i administrativna pitanja. Konvencija se neće primenjivati na: 1) sporove vezane za status ili pravnu sposobnost fizičkih lica, prava na imovinu u bračnim odnosima, testament i pitanja sukcesije; 2) stečaj, postupke vezane za nelikvidnost preduzeća ili drugih pravnih lica i sl.; 3) sporove vezane za socijalno osiguranje; 4) arbitražu.

Sudske odluke u državi ugovornici Konvencije priznaju se u drugim državama, koje su vezane ovom Konvencijom, bez posebnih postupka, što znači, automatski⁴⁴. Priznanje strane odluke će se odbiti:

1) ako je takvo priznanje očigledno u suprotnosti sa javnim poretkom države u kojoj se traži priznanje;

2) ukoliko nije dostavljeno određeno pismeno optuženom, odnosno, odbrani. To su slučajevi kada je tim licima onemogućeno da organizuju svoju odbranu zbog nedostavljanja ili nepravilnog dostavljanja pismena u postupku;

3) ako je već doneta presuda između istih stranaka i u istom sporu u državi u kojoj treba da se prizna sudska odluka.⁴⁵

Sudska odluka koja je donesena u državi ugovornici i koja je izvršna u toj državi, primenjivaće se u drugoj državi koja je vezana Konvencijom, ako je na zahtev bilo koje strane proglašena izvršnom.⁴⁶ Konvencija još više olakšava priznanje stranih odluka u drugim državama članicama. To se odnosi i na smanjenje broja pretpostavki, zbog kojih će se strana odluka odbiti. Nije predviđena pretpostavka koja se odnosi na povredu nadležnosti.

Ova Konvencija ne prejudicira primenu od strane država članica EU Uredbe 44/2001, kao i bilo koje izmene i dopune istog, zatim Briselske konvencije, Protokola o tumačenju Briselske konvencije od strane Suda pravde Evropske za-

---

⁴³ Čolović V., Saradnja sudova i drugih organa u građanskim stvarima u pravu Evropske unije, Beograd 2009, str. 101.

⁴⁴ Član 33, st. 1. Konvencije.

⁴⁵ Član 34. Konvencije.

⁴⁶ Član 38, st. 1. Konvencije.

jednice od 3. juna 1971. godine, kao i, napred spomenutog, Sporazuma između Evropske zajednice i Kraljevine Danske.⁴⁷

Uredba Evropskog parlamenta i Saveta br. 805/2004 o uvođenju evropskog naloga za izvršenje nespornih potraživanja

Uredba Evropskog parlamenta i Saveta br. 805/2004 o uvođenju evropskog naloga za izvršenje nespornih potraživanja (dalje: Uredba 805/2004) sadrži odredbe o Evropskom nalogu za izvršenje. Presuda, koja ima potvrdu Evropskog naloga za izvršenje, doneta u zemlji članici, priznaće se u drugim zemljama članicama, bez donošenja akta o izvršnosti odluke, kao i bez mogućnosti protivljenja izvršenju.⁴⁸ Odluka, koja se odnosi na nesporno potraživanje imaće overu Evropskog naloga za izvršenje: ako je izvršna po pravu zemlje donošenja; ako nije u suprotnosti sa pravilima Uredbe 44/2001; ako sudski postupak u zemlji donošenja odluke ispunjava uslove po pravilima o minimalnim standardima Uredbe 805/2004; kao i ako je potraživanje nesporno u skladu sa definicijom iz člana 3. Uredbe 805/2004.⁴⁹ Izvršnost odluke po pravu zemlje donošenja iste je prvi uslov za izvršenje te odluke u drugoj zemlji članici. I Briselska konvencija je predviđala priznanje i izvršenje odluka, koje su izvršne, ali nisu pravosnažne. Može se postaviti jedno opšte pitanje svrhe ovakvog regulisanja, obzirom na mogućnost prekida postupka izvršenja, ako se u zemlji donošenja odluke podnese žalba. Ovako regulisanje može dovesti do odugovlačenja postupka izvršenja, ako se žalba ne prihvati, kao i do nedefinisanja prava poverilaca na naknadu štete u zemlji izvršenja. No, ovakvo regulisanje ima za cilj povećanje efikasnosti izvršenja stranih odluka, što se ne bi moglo postići priznanjem i izvršenjem i pravosnažne i izvršne odluke. S druge strane, kod Uredbe 805/2004 se radi o nespornim potraživanjima. Zahtev za izvršenje mora biti nesporan, što znači da su ispunjeni uslovi iz Uredbe 805/2004, koji se tiču, pre svega, odnosa dužnika prema odluci, kao i prema sudskom postupku, u kome je donesena ta odluka.

Ne može se uložiti pravni lek protiv izdavanja potvrde o Evropskom nalogu za izvršenje. Moguće je, umesto toga, tražiti poništaj potvrde ili povlačenje iste pred sudom zemlje donošenja odluke. Poništaj se može tražiti, ako postoji razlika između odluke i potvrde, a povlačenje, ako je potvrda izdata protivno odredbama Uredbe 805/2004. Za poništaj ili povlačenje navedene potvrde mero-

---

⁴⁷ Član 64, st. 1 Konvencije. Čolović V, nav. delo, str. 102–103.

⁴⁸ Član 5 Uredbe 805/2004.

⁴⁹ Član 6 Uredbe 805/2004.

davno je pravo iste zemlje.⁵⁰ Uredba 805/2004 predviđa i mogućnost delimičnog (parcijalnog) izvršenja, prema određenom dužniku ili određenim dužnicima, koji moraju da ispunjavaju uslove iz Uredbe 805/2004.⁵¹

Da bi se ispunili uslovi za izvršenje nespornih potraživanja, predviđeni su minimalni standardi za postupak izvršenja. Minimalni standardi su neophodan uslov za funkcionisanje ovog sistema. Minimalni standardi predviđaju šta treba da sadrži zahtev za izvršenje: imena i adrese stranaka (misli se i na poverioce i na dužnike); obavezno se navodi iznos zahteva za izvršenje; iznos kamate; izjava o zahtevu (razlozi, koji se odnose na postavljanje zahteva).⁵² Zahtev treba da sadrži i rok za izvršenje zahteva, kao i koje će posledice nastati, ako dođe do neispunjenja. Minimalni standardi predviđeni u Uredbi 805/2004 se odnose na dostavljanje naloga i drugih akata u vezi sa izvršenjem, s tim da se, pre svega, vodi računa o dužnikovim pravima.

Postupak zemlje donošenja odluke, mora biti u skladu sa Evropskim nalogom za izvršenje, odnosno, sa Uredbom 805/2004. Time se osiguravaju i dužnikova prava i u postupku donošenja odluke i u postupku izvršenja. Tu se misli na dostavljanje naloga dužniku, koje može biti izvršeno lično, s tim što je moguće da se dužnik sam potpiše na potvrdi o prijemu akta, kao i da se, umesto njega, potpiše ovlašćeno lice, koje bi konstatovalo, na toj potvrdi prijem dokumenta ili njegovo odbijanje. Takođe, moguće je dostaviti nalog i putem pošte, naravno uz potpis dužnika na potvrdi o prijemu, kao i elektronskom poštom.⁵³ Uredba 805/2004 predviđa slučajeve i kada se ne dostavlja dokaz odnosno potvrda o prijemu akta od strane dužnika.⁵⁴

Uredba 805/2004 je doprinela lakšem izvršenju navedenih odluka, jer je do njenog donošenja, poverilac morao da traži od suda, koji je doneo odluku, izdavanje javne potvrde, koja bi se odnosila na tu odluku. Taj akt, kao i kopiju odluke, poverilac je slao sudu druge zemlje članice. Sud druge zemlje članice je odlučivao, da li će ta odluka biti izvršna, naravno imajući u vidu da ta odluka ima isti status, kao i odluka doneta u domaćoj zemlji, tj. zemlji članici izvršenja.⁵⁵

---

⁵⁰ Živković M., *Regulativa Saveta (EZ) br. 85–2004 o stvaranju evropskog izvršnog naslova za nesporna potraživanja* od 21. aprila 2004. godine, *Evropsko zakonodavstvo* br. 9–10. 2004, Beograd 2004, str. 9.

⁵¹ *Ibidem*, član 8.

⁵² Haym A., *The European Enforcement Order for Uncontested Claims*, *International Legal News*, vol. 2, issue 2, December 28, 2005, [www. The Bulletin The European Enforcement Order for Uncontested Claims. htm](http://www.TheBulletinTheEuropeanEnforcementOrderforUncontestedClaims.htm).

⁵³ Član 13 Uredbe 805/2004.

⁵⁴ Član 14 Uredbe 805/2004.

⁵⁵ Haym A., *nav. delo*.

Uredba Evropskog parlamenta i Saveta br.1896/2006 o uvođenju postupka za Evropski nalog za plaćanje

Svrha Uredbe Evropskog parlamenta i Saveta o uvođenju postupka za nalog za plaćanje br. 1896/2006 (dalje: Uredba 1896/2006) je pojednostavljenje sudskih postupaka u vezi sa nespornim novčanim zahtevima, kao i slobodan protok Evropskih naloga za plaćanje u zemljama članicama uz uvođenje minimalnih standarda, bez posebnih postupaka za priznanje i izvršenje⁵⁶. Uredba 1896/2006 se odnosi na prava podnosioca zahteva ili tužioca, po čijem predlogu se izdaje Evropski nalog za plaćanje, kao i obaveznog lica ili tuženog, koji može prigovoriti nalogu i zahtevati ponovno ispitivanje istog ili platiti sumu.⁵⁷ Sud kome je dostavljen predlog za Evropski nalog za plaćanje će, što pre, proveriti da li predlog ispunjava uslove iz Uredbe 1896/2006, kao i da li je isti utemeljen. Sud to čini automatski⁵⁸. Ukoliko uslovi nisu ispunjeni, sud će podnosiocu zahteva dati mogućnost da kompletira ili ispravi zahtev. Sa druge strane, ako su uslovi iz Uredbe 1896/2006 ispunjeni samo za deo zahteva, sud će o tome obavestiti podnosioca. Sud će pozvati podnosioca zahteva da prihvati ili odbije predlog suda o iznosu Evropskog naloga za plaćanje, a, isto tako, obavestiće ga o posledicama njegove odluke. Ako podnosilac zahteva prihvati predlog, sud će izdati Evropski nalog za plaćanje. Ako podnosilac zahteva propusti rok da odgovori na predlog ili ako odbije predlog, sud će odbiti zahtev za izdavanje Evropskog naloga za plaćanje⁵⁹. Sud će odbiti izdavanje naloga, ako: nisu ispunjeni zahtevi iz Uredbe 1896/2006; zahtev nije utemeljen, odnosno nema osnov, podnosilac zahteva nije odgovorio u roku koji je odredio sud; i podnosilac zahteva odbije predlog suda, koji se odnosi na deo zahteva. Evropski nalog za plaćanje koji je postao izvršan u zemlji donošenja biće priznat i izvršen u drugoj zemlji članici bez posebnog objavljivanja izvršnosti i bez mogućnosti prigovora priznanju⁶⁰. Izvršenje će se sprovesti po pravu zemlje članice izvršenja. Evropski nalog za plaćanje koji je postao izvršan, izvršiće se pod istim uslovima, kao i odluke i drugi akti, koji su izvršni po pravu zemlje izvršenja naloga. Da bi se izvršenje sprovelo, podnosilac zahteva mora podneti kopiju Evropskog naloga za plaćanje i gde je potrebno, prevod naloga na službeni jezik zemlje članice izvršenja. Sud zemlje članice izvršenja Evropskog naloga za plaćanje odbiće izvršenje naloga, ako je on u sup-

---

⁵⁶ Član 1.a,b Uredbe 1896/2006.

⁵⁷ U tekstu se koriste termini podnosilac zahteva i obavezno lice, obzirom da se zahtev odnosi na novčano potraživanje, a i u Uredbi 1896/2006 su korišćeni navedeni pojmovi.

⁵⁸ Član 8. Uredbe 1896/2006.

⁵⁹ Član 10. Uredbe 1896/2006.

⁶⁰ Član 19. Uredbe 1896/2006.

rotnosti sa nekom ranijom odlukom ili naredbom donesenom u zemlji članici ili u nekoj trećoj zemlji. To se znači, odnosi na: raniju odluku, koja se odnosi na isto-
vetni predmet ili na iste stranke; ako je ranija odluka donesena u zemlji članici
izvršenja ili je ispunila uslove za priznanje u toj zemlji; i ako je o suprotnosti na-
vedenih odluka bilo moguće raspravljati u postupku u zemlji izdavanja naloga.
Izvršenje naloga će se odbiti i u slučaju da je obavezno lice platilo iznos iz nalo-
ga tužiocu⁶¹.

Osnovna funkcija Uredbe 1896/2006 odnosi se na primenu posebnih pravi-
la postupka izvršenja naloga za plaćanje po nespornim novčanim potraživanjima,
kojima se reguliše podnošenje dokumentacije, koji čine zahtev za izvršenje.

POTREBA ZA IZMENAMA I JASNIJIM DEFINISANJEM
PRETPOSTAVKI ZA PRIZNANJE I IZVRŠENJE
STRANIH SUDSKIH ODLUKA U ZAKONODAVSTVU
SRBIJE

Kad razmatramo mogućnost izmena ili smanjenja broja pretpostavki za
priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka koje su predviđene u Zakonu o MPP,
moramo imati u vidu dva pitanja. Prvo se odnosi na mogućnost regulisanja ove
materije, na isti način, kao i u pravu EU. To bi se odnosilo na definisanje lakšeg i
efikasnijeg priznanja stranih sudskih odluka, uz definisanje minimalnog broja
pretpostavki, a drugo se odnosi na mogućnost predviđanja posebnih pretpostavki
za pojedine odluke u zavisnosti od njihovog predmeta. Možemo odmah reći da je
vrlo teško ispuniti uslove navedene u ovim pitanjima. Razlozi za to su sledeći:

1) Kada bi se priznanje i izvršenje stranih odluka uredilo po ugledu na
Uredbu 44/2001, tada bi morali imati na umu da se, pretpostavke predviđene u
tom aktu, primenjuju na strane odluke donesene u građanskim i trgovinskim stva-
rima. Osim toga, u Uredbi 44/2001 je navedeno da se ona neće primenivati u od-
ređenim stvarima, o čemu je bilo reči. Isto se odnosi i kad je u pitanju
Konvencija o nadležnosti i priznanju i izvršenju odluka u građanskim i trgo-
vačkim stvarima iz 2009. godine;

2) Kada su u pitanju druge dve Uredbe o kojima je bilo reči (Uredba
805/2004 i Uredba 1896/2006) mora se reći da se one odnose samo na lakše
izvršenje stranih odluka u drugoj zemlji članici, odnosno, na nesporna potraživa-
nja, što znači da bi uslove, navedene u tim Uredbama, mogli da primenjujemo sa-
mo na određene vrste stranih odluka, a rekli smo da se pretpostavke predviđene u

---

⁶¹ Član 22. Uredbe 1896/2006.

Zakonu o MPP odnose na sve vrste stranih odluka donesenih u privatnopravnim (građanskopravnim) odnosima; i

3) Posebne pretpostavke za pojedine građanskopravne odnose, u okviru kojih se donose odluke, veoma je teško definisati u jednom zakonskom aktu. Švajcarski zakonodavac je to učinio, ali se može dogoditi slučaj pravne praznine;

Intencija svakog zakonodavca, u oblasti Međunarodnog privatnog prava, je zaštita kako domaćeg javnog poretka i pravnog sistema, tako i pravnog sistema, uopšte. Zbog toga se, u zemljama koje prihvataju navedeni način kontrole stranih odluka, predviđaju pretpostavke koje se odnose, kao što smo rekli i na zaštitu javnog poretka i na zaštitu pravnog sistema. Pretpostavke za priznanje i izvršenje stranih odluka predviđene u Zakonu o MPP možemo, upravo, podeliti i na taj način. Ono što se postavlja kao problem, odnosi se na tumačenje pojedinih pretpostavki, što, uvek, umanjuje efikasnost priznanja i izvršenja stranih odluka. To se odnosi na poštovanje javnog poretka zemlje priznanja, kao i na nepravilnost u postupku pred stranim sudom. No, kad je u pitanju efikasnost u ovoj oblasti, moramo imati u vidu da se problem pojavljuje i u postupku priznanja i izvršenja stranih odluka. Sud bi, u svakom slučaju, morao da vodi računa o činjenici, da se ne može svaka strana sudska odluka tretirati na isti način u postupku provere da li ispunjava zakonom propisane uslove, odnosno pretpostavke. Ali, određene pretpostavke se mogu prilagoditi pojedinim stranim sudskim odlukama iz posebnih oblasti građanskog prava, kada se za to ukaže potreba. Na koji način će sud primenjivati i tumačiti pojedine pretpostavke u odnosu na sadržinu strane sudske odluke, zavisi od predmeta, na koji se ta odluka odnosi.

Na kraju, predlažemo da se, bez obzira na budući status naše države u EU, razmišlja o definisanju i zakonskom regulisanju pojedinih pretpostavki u specifičnim oblastima, kao što su npr. porodičnopravni, bračni ili naslednopravni odnosi, imajući u vidu prirodu tih odnosa kao i njihovu različitost u odnosu na druge građanskopravne odnose.

VLADIMIR ČOLOVIĆ, LL.D.,
Senior Research Associate,
Institute of Comparative Law,
Belgrade

ASSUMPTIONS FOR THE RECOGNITION AND ENFORCEMENT
OF FOREIGN COURT DECISIONS IN THE EUROPEAN
UNION ACTS

Summary

Speaking about effects of foreign decisions in the local territory, one of the questions arises, related to the assumptions that the foreign decision must meet, to be recognized and enforced in domestic country, i.e. the country of recognition. The Act of Private International Law of the Republic of Serbia defines nine assumptions for the recognition and enforcement of foreign court decisions. But, here is the question of the necessity of the existence of all assumptions, because of pursuit for the efficient recognition and enforcement of foreign decisions. The EU laws regulate this matter widely in their acts. Previously, this matter was regulated by the 1968 Brussels Convention on jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters. Now, the assumptions for the recognition of foreign decisions are found in following EU acts: 1. Council Regulation (EC) No. 44/2001 of 22 December 2000 on the jurisdiction and recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters; 2. Convention on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters – Protocols; 3. Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims; and 4. Regulation (EC) No 1896/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 creating a European order for payment procedure.

The author pays attention to provisions of these acts, as well as to bringing into accord domestic law with the rules that are defined not only in the EU law, but in some national legislations as well.